

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/99/2019
Identifikačné číslo spisu: 4018200736
Dátum vydania rozhodnutia: 24.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4018200736.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a z členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Jany Martinčekovej, v právnej veci žalobkyne: H. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX F. X. P., L. XX, právne zastúpená: Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s.r.o. so sídlom 82108 Bratislava - mestská časť Ružinov, Záhradnícka 4836/51, IČO: 47 234 318, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 68339-4/2018-BA zo dňa 26.09.2018, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/92/2018 zo dňa 10.06.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 23Sa/92/2018 zo dňa 10.06.2019 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) ako nedôvodnú zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 68339-4/2018-BA zo dňa 26.09.2018 (ďalej len preskúmané rozhodnutie) o zamietnutí jej odvolania a potvrdení rozhodnutia prvostupňového orgánu, Sociálnej poisťovne, pobočka Levice, č. 21450-17/2018-LV z 18.07.2018, ktorým žalobkyňi nebol priznaný nárok na náhradu za bolesť v dôsledku akútnej bolesti chrbta utrpenej dňa 15.01.2016.

2. Žalovaná vo svojom rozhodnutí uviedla, že nemá dôvod spochybňovať vyhlásenie zamestnávateľa, že úraz (akútna bolesť chrbta zo dňa 15.01.2016) žiadateľky nie je pracovný úrazom, nakoľko vyhlásenie zamestnávateľa o vzniku pracovného úrazu je pre Sociálnu poisťovňu pri posudzovaní nároku na dávku úrazového poistenia záväzná. S poukazom na § 14 Zákonníka práce a § 316 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného súdneho poriadku argumentovala, že spor, či poškodenie zdravia je pracovným úrazom, je jednoznačne pracovnoprávnym sporom a rozhodovanie o ňom spadá výlučne do kompetencie všeobecného súdu, ktorý jediný môže po vykonaní dokazovania záväzne určiť, že tvrdenie zamestnávateľa o neuznaní predmetného úrazu za pracovný, je nesprávne a úraz je pracovný. Za

nevyhnutné považovala, aby žiadateľka o dávku podala tzv. určovaciu žalobu, nakoľko Sociálna poisťovňa nemá vecnú legitimáciu na jej podanie. Právny žalobca žalobkyne písomne oznámil, že určovaciu žalobu na okresný súd nepodá, v dôsledku čoho podľa žalovanej nebolo preukázané, že poškodenie zdravia žalobkyňa utrpela pri plnení pracovných úloh, čím tvrdenie zamestnávateľa nebolo relevantne spochybnené. Poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 9Sžso/44/2011z 24.11.2011, podľa ktorého o otázke pracovnoprávneho charakteru Sociálna poisťovňa nie je oprávnená rozhodovať. Vo vzťahu k judikatúre vydané českými súdmi uviedla, že Česká republika má odlišnú právnu úpravu. Trvala na tom, že nie je vecne príslušná rozhodovať o tom, čo je a čo nie je pracovný úraz, ani rozhodovať vo veciach pracovnoprávnych vzťahov a ani vykonávať kontrolu dodržiavania ustanovení Zákonníka práce. Zdôraznila, že vzťah zodpovednosti zamestnávateľa za úrazy a choroby z povolania je vzťahom pracovnoprávnym v zmysle Zákonníka práce (4Cdo/131/2010) a účastníkmi takéhoto sporu sú zamestnanec a zamestnávateľ. Na rozdiel od vyhlásenia zamestnávateľa nepovažovala za záväzné rešpektovať čestné vyhlásenie svedkyne úrazu, ktoré už mal k dispozícii aj Inšpektorát práce pri vyhotovovaní dodatku č. 2. Uzavrela, že žalobkyňu možno odškodniť úrazovou dávkou iba v prípade, ak by sa jednalo o pracovný úraz, čo v danom prípade nebolo splnené. Upozornila tiež, že ak by udalosť z 15.01.2016 uznala za pracovný úraz, dostala by tak zamestnávateľa do postavenia zodpovedného subjektu, z čoho by mu mohli vyplývať povinnosti v prípadnom civilnom odškodňovaní, ktorý postup považuje za nezákonný, pretože Sociálna poisťovňa nie je v postavení zmluvného či nadriadeného subjektu a vystavila by sa tým možnosti podania žaloby zo strany zamestnávateľa.

3. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že napadnuté rozhodnutie vychádzalo zo správne a riadne zisteného skutkového stavu, pričom bol vyvodený správny právny záver, ktorý žalovaná jasným a zrozumiteľným spôsobom odôvodnila. Stotožnil sa so správnymi orgánmi, že v prípade žalobkyne nebolo preukázané, že sa jedná o pracovný úraz, nakoľko z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplýva, že zamestnávateľ žalobkyne akútnu bolesť chrbta neuznal za pracovný úraz. Námiety žalobkyne krajský súd nepovažoval za relevantné. Podľa jeho názoru o otázke, či sa v danom prípade jedná o pracovný úraz, ktorá je medzi žalobkyňou a jej zamestnávateľom sporná, žalovaná nie je oprávnená rozhodovať. V tejto súvislosti krajský súd poukázal na ustanovenie § 14 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonníka práce, podľa ktorého spory medzi zamestnancom a zamestnávateľom o nárokoch z pracovných vzťahov prejednávajú a rozhodujú súdy. Preto spor, či poškodenie zdravia žalobkyne je pracovným úrazom, spadá výlučne do kompetencie všeobecného súdu, ktorý jediný môže po vykonanom dokazovaní záväzne určiť, že tvrdenie zamestnávateľa o neuznaní predmetného úrazu za pracovný, je nesprávne a že úraz zo dňa 15.01.2016 je pracovným úrazom. Súd pritom koná len na základe podanej určovacej žaloby a táto zo strany žalobkyne (ani jej zamestnávateľa) podaná nebola.

4. Proti uvedenému rozsudku podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa (sťažovateľka), ktorú odôvodnila nesprávnym procesným postupom, majúcim za následok porušenie práva na spravodlivý súdny proces, ako aj nesprávnym právnym posúdením veci krajským súdom (§ 440 ods. 1 písm. f/ a g/ SSP). Navrhla preto rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie alebo ho zmeniť a napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie. Z hľadiska zákonných, ústavných a medzinárodných limitov definujúcich požiadavky na kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia, žalobkyňa nepovažovala odôvodnenie napadnutého rozsudku za dostatočne presvedčivé, pretože správny súd sa vôbec nevysporiadal s argumentáciou žalobkyne, podporenou príslušnou judikatúrou. Rozhodnou právnou otázkou, ktorá podľa jej názoru nebola krajským súdom zodpovedaná je, či žalovaná má v rámci dávkového konania povinnosť prejudiciálne posúdiť existenciu relevantnej sociálnej udalosti, teda či žalovaná bola oprávnená uplatnený nárok na náhradu za bolesť zamietnuť výlučne s poukazom na stanovisko zamestnávateľa, ktorý úraz neuznal za pracovný. Namietala tiež, že ústavne konformným výkladom § 83 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej aj ako „zákon o sociálnom poistení“), je nutné dospieť k právnomu záveru, že poškodeným, ktorému sa má poskytnúť peňažná kompenzácia zo zákonnej dávkovej schémy je aj zamestnanec, ktorý utrpel tzv. „inú“ ujmu na zdraví.

5. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadrila žalovaná, ktorá opätovne zdôraznila, že zamestnávateľ žalobkyne jej úraz za pracovný neuznal a pokiaľ žalobkyňa nesúhlasila so záverom zamestnávateľa, mala sa určovacou

žalobou domáhať určenia úrazu zo dňa 15.01.2016 za pracovný. Kasačnú sťažnosť žalobkyne preto navrhla zamietnuť ako nedôvodnú.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobkyne nie je dôvodná.

7. Podľa § 16 zákona o sociálnom poistení, povinne úrazovo poistený je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva aspoň jednu fyzickú osobu vykonávajúcu zárobkovú činnosť v pracovnoprávnom vzťahu.

8. Podľa § 83 zákona o sociálnom poistení, poškodený na účely poskytovania úrazových dávok je zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 a fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2, ak utrpeli pracovný úraz alebo sa u nich zistila choroba z povolania.

9. Podľa § 99 zákona o sociálnom poistení poškodený má nárok na náhradu za bolesť a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa osobitného predpisu.

10. Osobitným predpisom podľa predchádzajúceho odseku je zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z.z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov.

11. Podľa § 17 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa má zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16 po splnení podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení.

12. Podľa § 198 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ak sa v konaní vyskytne otázka, o ktorej už právoplatne rozhodol iný príslušný orgán, je organizačná zložka Sociálnej poisťovne takýmto rozhodnutím viazaná; inak si organizačná zložka Sociálnej poisťovne môže o takejto otázke urobiť úsudok alebo dá príslušnému orgánu podnet na začatie konania.

13. V danom prípade nebolo sporným, že žalobkyňa je zamestnankyňou zamestnávateľa, vo vzťahu k úrazovému poisteniu ktorého si uplatňovala bolestné ako dávku úrazového poistenia.

14. Medzi žalobkyňou ako zamestnankyňou a jej zamestnávateľom (Slovenské energetické strojárne a.s., Tlmače) však bola sporná otázka povahy úrazu, ktorý žalobkyňa utrpela dňa 15.01.2016. Na túto okolnosť nadväzuje právna úvaha o tom, či je žalovaná stanoviskom zamestnávateľa ohľadom ne/uznania úrazu za pracovný viazaná alebo či je oprávnená túto otázku ako predbežnú záväzným spôsobom vyhodnotiť (posúdiť) sama v rámci administratívneho konania.

15. Žalovaná s poukazom na to, že zamestnávateľ úraz žalobkyne zo dňa 15.01.2016 neuznal za pracovný, žalobkyňu nepovažovala za poškodenú v zmysle § 83 zákona o sociálnom poistení a s poukazom na § 99 zákona o sociálnom poistení jej nepriznala nárok na náhradu za bolesť. Argumentovala rozhodovacou činnosťou najvyššieho súdu, v zmysle ktorej „vyhlásenie zamestnávateľa o vzniku pracovného úrazu je pre žalovanú záväzná“ (9Sžso/44/2011).

16. Žalovaná považovala za správny záver prvostupňového správneho orgánu, že nárok na náhradu za bolesť žiadateľke nebolo možné priznať v situácii, keď jej zamestnávateľ úraz za pracovný neuznal a žiadateľka (napriek nesúhlasu s jeho stanoviskom) nijako nepreukázala, že poškodenie zdravia utrpela pri plnení pracovných úloh a určovaciu žalobu odmietla podať, hoci na možnosť jej podania sa žalovaná dopytovala opakovane.

17. Žalobkyňa s poukazom na nález Ústavného súdu sp.zn. I.ÚS 87/2014 z 10.09.2014 ,publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 21/2014, trvala na tom, že bolo povinnosťou

žalovanej v rámci dávkového konania posúdiť otázku existencie relevantnej sociálnej udalosti, ktorá je jednou zo základných podmienok priznania náhrady za bolesť, t.j. musí sa v rámci predbežnej otázky vysporiadať so skutočnosťou, či došlo k pracovnému úrazu.

18. Náhrada za bolesť je úrazovou dávkou, ktorá sa poskytuje za podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení z úrazového poistenia.

19. V zmysle zákonnej právnej úpravy, úrazové poistenie je povinné poistenie zamestnávateľa, ktoré ho chráni pred rizikom ekonomickej záťaže pre prípad jeho zodpovednosti za poškodenie zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania jeho zamestnancov, ktorá mu vyplýva zo Zákonníka práce. Úrazové poistenie je viazané na zamestnávateľa (na rozdiel od nemocenského a dôchodkového poistenia), ktorý je v pozícii poistenca a platí si úrazové poistenie, ktoré mu povinne vzniká dňom, v ktorom začal zamestnávať aspoň jednu fyzickú osobu. Úrazové poistenie má v tomto zmysle charakter poistného systému kompenzačného charakteru, nie odškodnenia spočívajúceho v náhrade škody.

20. Zamestnávateľ má v zmysle Zákonníka práce objektívnu zodpovednosť za pracovné úrazy a choroby z povolania. Na druhej strane, podľa § 17 zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pracovný úraz registruje a eviduje len zamestnávateľ, čím v tejto fáze predbežne určuje, či poškodenie zdravia je pracovný úraz. Pre prípad nesúhlasu zamestnanca s klasifikáciou jeho úrazu zamestnávateľom, sa môže zamestnanec obrátiť len na súd. Avšak aj v prípade, že poškodenie zdravia by bolo súdom definované ako pracovný úraz, má zamestnávateľ (za určitých podmienok) možnosť zbaviť sa zodpovednosti za pracovný úraz úplne alebo čiastočne.

21. Je preto potrebné prisvedčiť argumentácii žalovanej, že povinné úrazové poistenie v zmysle zákonnej úpravy uvedenej v § 16 zákona o sociálnom poistení, vzniká zamestnávateľovi (nie zamestnancovi), pričom nárok na úrazové dávky z úrazového poistenia zamestnávateľa nevzniká automaticky každému zamestnancovi zamestnávateľa.

22. Nárok na úrazovú dávku (okrem zákonom stanovených výnimiek) v zmysle právnej úpravy môže vzniknúť len zamestnancovi zamestnávateľa povinne úrazovo poisteného (podľa § 16 zákona o sociálnom poistení) a až po splnení podmienok ustanovených zákonom o sociálnom poistení (§ 17 ods. 1 zákona o sociálnom poistení).

23. Kasačný súd zotrváva na závere vyplývajúcom z jeho súdnej praxe (napr. 9Sžso/1/2016), že stanovisko zamestnávateľa ohľadom záveru o povahe pracovného úrazu, je pre žalovanú rozhodujúce a záväzné bez ohľadu na to, aký vlastný úsudok si o tejto predbežnej otázke sama vytvorila. Zároveň dodáva, že následne je vecou ďalšieho postupu žalovanej ako orgánu verejnej správy, aké kroky (s ohľadom na závery už svojich vlastných zistení) zvolí následne, pred vydaním samotného rozhodnutia o nároku žiadateľa (žalobkyne).

24. Na účely rozhodovania o úrazových dávkach je v zásade nevyhnutné rozlišovať, či medzi dotknutými subjektami je zhoda ohľadom charakteru úrazu, alebo či sú ich stanoviská rozdielne.

25. V prípade, ak zamestnávateľ uznal úraz svojho zamestnanca za pracovný a žalovaná v rámci vlastnej správnej úvahy sa tak domnieva rovnako, bez ďalšieho (s ohľadom na ne/splnenie ďalších zákonných podmienok) vydá rozhodnutie o nároku na príslušnú úrazovú dávku. Stanovisko zamestnávateľa osoby žiadajúcej o úrazovú dávku vtedy nekoliduje záujmu (požiadavke) zamestnanca.

26. V danej právnej veci však o takúto situáciu nejde, pretože už od počiatku (po vzniku poškodenia zdravia žalobkyne) tu existuje spor ohľadom charakteru poškodenia na zdraví a to ešte pred rozhodnutím správneho orgánu, keď zamestnávateľ ako nositeľ úrazového poistenia úraz za pracovný nepovažuje, ktoré stanovisko odporuje záujmu žalobkyne ako žiadateľky o úrazovú dávku. Žalobkyňa si je pritom

tejto situácie vedomá od počiatku.

27. Za týchto okolností je otázka povahy úrazu žalobkyne otázkou síce stále predbežnou, avšak spornou, pričom žalovaná predmetnú otázku nie je oprávnená rozhodnúť s konečnou platnosťou v dávkovom konaní, nakoľko dôsledky takéhoto jej úsudku by mohli mať zároveň dosah aj na pracovnoprávny vzťah, ktorý existuje medzi zamestnávateľom a zamestnancom (napríklad na možnosť ne/krátenia dovolenky za obdobie dočasnej pracovnej neschopnosti). Je potrebné si taktiež uvedomiť, že zamestnávateľ nie je účastníkom konania o úrazovej dávke zamestnanca a pokiaľ by v rámci konania o úrazovej dávke žalovaná (a nie všeobecný súd) v rámci vyhodnotenia predbežnej otázky konštatovala charakter úrazu opačne (v rozpore) so stanoviskom zamestnávateľa, zasiahla by do práv zamestnávateľa neakceptovateľným spôsobom, keďže otázka charakteru úrazu nebola posúdená v konaní, v ktorom mali zamestnanec a zamestnávateľ rovné postavenie účastníkov konania.

28. Aj podľa názoru kasačného súdu, žalovaná správne skonštatovala, že medzi žalobkyňou ako zamestnankyňou a jej zamestnávateľom existuje spor, ktorý je výlučne sporom z pracovnoprávneho vzťahu žalobkyne a jej zamestnávateľa (neplynie z poistného vzťahu, resp. z poistenia). Taktiež správne skonštatovala, že jej ako správne orgánu nepríde, aby si urobila konkrétny úsudok ohľadom takej predbežnej otázky, ktorá je výlučne sporom prameniacim z pracovnoprávneho vzťahu.

29. Vo všeobecnosti je právom žalovanej, aby si o predbežnej právnej otázke urobila úsudok sama (§ 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení). Nie je to však jej povinnosť za každých okolností.

30. Len všeobecný súd prejednávajúci pracovnoprávne spory je oprávnený záväzným spôsobom určiť, či poškodenie zdravia, ktoré zamestnanec utrpel je zároveň pracovným úrazom, ak je táto otázka medzi zamestnancom a zamestnávateľom sporná. Len v takomto konaní sú zamestnanec a zamestnávateľ obaja účastníkmi konania, majú ako účastníci konania objektívne rovné postavenie a môžu rovnocenne predkladať dôkazy na preukázanie svojich tvrdení (princíp rovnosti zbraní), ktoré vyhodnotí nestranný a nezávislý súd. Záver, ku ktorému súd dospeje, je spojený so všetkými právnymi následkami v pracovnoprávnej rovine ako aj v rovine úrazových dávok. Právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu o otázke povahy úrazu je potom záväzný nielen pre účastníkov pracovnoprávneho sporu, ale aj pre žalovanú.

31. Z vyššie uvedených dôvodov žalovaná nie je subjektom oprávneným (v rámci posúdenia predbežnej otázky v konaní o úrazovej dávke) záväzne a s konečnou platnosťou rozhodnúť, či v súlade so zákonom je tvrdenie zamestnanca alebo zamestnávateľa, resp. v akom rozsahu je daná zodpovednosť zamestnávateľa a v akom zamestnanca (resp. určiť povahu úrazu). Žalovaná je pritom povinná prihliadnuť na to, že úrazovú dávku môže oprávnenému subjektu (zamestnancovi) priznať len v prípade, ak je daná zodpovednosť povinne úrazovo poisteného zamestnávateľa.

32. Stanovisko zamestnávateľa je pre žalovanú v konaní o úrazovej dávke zamestnanca určujúce v tom smere, že pokiaľ zamestnávateľ úraz žiadateľa o dávku nekvalifikuje ako pracovný, žalovaná musí túto otázku považovať za spornú.

33. Pokiaľ by žalovaná mala kompetenciu s konečnou platnosťou rozhodovať v rámci predbežnej otázky o povahe pracovného úrazu bez zohľadnenia stanoviska zamestnávateľa, aj v prípadoch, keď zamestnávateľ úraz za pracovný aj formálne uznal, mohla by sa od jeho stanoviska odchýliť (hoci zamestnávateľ nie je účastníkom konania o úrazovej dávke zamestnanca) a úraz za pracovný neuznať. V takom prípade, by zamestnanec a zamestnávateľ boli vystavení situácii, že by sa zamestnanec určovacou žalobou musel domáhať určenia úrazu za pracovný voči svojmu zamestnávateľovi aj napriek tomu, že spor medzi zamestnancom a zamestnávateľom o povahe úrazu (a jeho uznaní za pracovný) reálne vôbec neexistuje. Z platnej právnej úpravy však takýto zámer (vôľu) zákonodarcu nemožno predpokladať. Práve naopak, oprávnenie zamestnávateľa rozhodnúť o kvalifikovaní úrazu ako pracovného (registrovaný pracovný úraz), iného úrazu či o uznaní choroby z povolania vyplýva z jeho povinnosti

viest' evidenciu (knihu úrazov) podľa § 17 ods. 8 zákona č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zamestnávateľovi je tak uložená povinnosť viesť evidenciu o taxatívne vymedzených udalostiach (pracovný úraz, iný úraz ako pracovný, nebezpečná udalosť, priznaná choroba z povolania, ohrozenie chorobou z povolania), ktorá môže byť využitá na vykonávanie analýz a rozborov a v prípade pracovného úrazu aj na vykonanie príslušných opatrení, ak sa z neho neskôr vyvinie registrovaný pracovný úraz.

34. Povinnosť zamestnávateľa spísať záznam o registrovanom pracovnom úraze je vyjadrením formálnej stránky registrovania pracovného úrazu. Spôsob registrácie pracovného úrazu a pokyny k vyplňovaniu záznamu o registrovanom pracovnom úraze sú uvedené vo vyhláske MPSVR SR č. 500/2006 Z.z., ktorou sa ustanovuje vzor záznamu o registrovanom pracovnom úraze.

35. Stanovisko zamestnávateľa k povahe (charakteru) úrazu, ktorý utrpel jeho zamestnanec je možné zmeniť iba vyvolaním pracovnoprávneho sporu s výsledkom, že súd určí právnu skutočnosť - poškodenie zdravia zamestnanca (konkrétne špecifikovaný úrazový dej) za pracovný úraz. Len autoritatívnym rozhodnutím súdu, príslušného na konanie v pracovnoprávnych veciach, dôjde k zmene právneho stavu medzi zamestnancom a zamestnávateľom spočívajúcej vo vzniku povinnosti zamestnávateľa (napriek jeho predchádzajúcemu stanovisku o neregistrovaní úrazu ako pracovného) dodatočne registrovať úraz ako pracovný.

36. Sociálna poisťovňa síce vykonáva plnenia z titulu pracovných úrazov a chorôb z povolania, tieto však musia byť preukázané.

37. Pokiaľ je otázka charakteru pracovného úrazu sporná, sporný je aj status žalobkyne ako poškodenej na účely poskytovania úrazových dávok a to až do času, kým súd (v pracovnoprávnom spore) nerozhodne inak. Pokiaľ bol takýto spor iniciovaný, žalovaná má povinnosť vyčkat' na jeho výsledok.

38. Pokiaľ v čase rozhodovania o úrazových dávkach existuje spor (konflikt) pracovnoprávneho charakteru, pričom konanie o spornej otázke nebolo vôbec iniciované, či vyriešené s konečnou platnosťou príslušným súdom, je potrebné zároveň skonštatovať, že následkom takéhoto (ne)konania poškodeného subjektu, potom žiadateľ (v danom prípade žalobkyňa) v konaní o úrazových dávkach nepreukázal skutočnosti rozhodujúce na nárok na dávku a na nárok na jej výplatu spôsobom určeným Sociálnou poisťovňou (§ 184 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení). Kasačnému súdu nie je z obsahu spisu (vyjadrení žalobkyne) zrejmé, z akých dôvodov kvalifikovane právne zastúpená žalobkyňa ani len z opatrnosti nepodala žalobu na súd príslušný v pracovnoprávnych veciach, keď už v priebehu administratívneho konania správny orgán v súlade so zásadou dobrej správy žalovanú náležite informoval ako hodnotí problematiku predbežného posúdenia otázky povahy jej úrazu.

39. Žalovaná postupovala správne, pokiaľ v rámci svojho predbežného uváženia vyhodnotila, že o určení charakteru úrazu žiadateľky o dávku jej neprináleží rozhodovať ako o otázke predbežnej, nakoľko ide o spor vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu a preto je potrebné, aby otázku, či predmetný úraz je pracovný (ako na rozdiel od zamestnávateľa tvrdí sťažovateľka), posúdil všeobecný súd príslušný na konanie v pracovnoprávnych veciach.

40. Kasačný súd prízvukuje, že žalovaná rozhoduje o priznaní úrazových dávok plynúcich z úrazového poistenia len v prípadoch preukázania poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu (choroby z povolania).

41. Uvedené vyplýva aj z rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 2 Cdo 65/2006, ktorý bol uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/2007 uviedol, že prejednanie a rozhodovanie vecí, ktorej predmetom je určenie, že určitý úraz je pracovným úrazom, resp. ktorej predmetom je určenie rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu ním vzniknutú, patrí aj po 31. decembri 2003 v zmysle § 7 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku v spojení s § 14 Zákonníka práce do právomoci súdu. Najvyšší súd ako dovolací ďalej

dôvodil, že „aj po prijatí zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, účinného od 01.01.2004, sa v Zákonníku práce naďalej nachádza právna úprava zodpovednosti za škodu (§ 196 Zákonníka práce) a podmienok, kedy sa zamestnávateľ nemôže zodpovednosti zbaviť (§ 197 Zákonník práce), včítane vymedzenia pojmu pracovného úrazu (§ 195 ods. 2 a 3 Zákonníka práce). Spor medzi zamestnancom a zamestnávateľom, ktorý rieši základ nároku poškodeného zamestnanca na jednotlivé plnenia, vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze (chorobe z povolania), treba preto považovať naďalej za spor vyplývajúci z pracovnoprávneho vzťahu“.

42. V odôvodnení uvedeného rozsudku (2 Cdo 65/2006) Najvyšší súd Slovenskej republiky tiež konštatoval, že i keď si Sociálna poisťovňa pri rozhodovaní v dávkových veciach v zmysle § 198 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení môže sama urobiť úsudok o niektorej predbežnej otázke (teda aj pokiaľ ide o určenie rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu vzniknutú pracovným úrazom), nie je oprávnená samostatným rozhodnutím odstrániť spornosť týkajúcu sa rozsahu zodpovednosti zamestnávateľa za škodu ním spôsobenú. Rozhodnúť o tejto spornej otázke môže len súd v občianskom súdom konaní; jeho rozhodnutím je potom sociálna poisťovňa viazaná (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/159/2011 zo dňa 28.10.2013).

43. S úsudkom žalovanej, že ako správny orgán nie je oprávnená sama posúdiť otázku, ktorá má pre jej rozhodovanie predbežný charakter, za situácie, keď medzi zamestnancom a zamestnávateľom existuje od počiatku spor ohľadom samotnej povahy poškodenia zdravia zamestnanca, sa aj kasačný súd preto v plnom rozsahu stotožňuje. Žalovaná správne poukázala na rozsudok NS SR sp.zn. 4Cdo/131/2010, v ktorom najvyšší súd konštatoval, že vzťah zodpovednosti zamestnávateľa za úrazy a choroby z povolania je vzťahom pracovnoprávnym v zmysle Zákonníka práce, z čoho logicky správne vyvodila aj to, že nie je vecne príslušná rozhodovať o tom, čo je a čo nie je pracovný úraz, keďže toto oprávnenie patrí výlučne súdu.

44. Žalobkyňa namietala, že krajský súd sa presvedčivo nevysporiadal s jej argumentáciou, keď nezodpovedal (podľa jej názoru) kruciálnu právnu otázku, či žalovaná má v rámci dávkového konania povinnosť prejudiciálne posúdiť existenciu relevantnej sociálnej udalosti, od ktorej žalobkyňa odvíja svoj nárok na výplatu úrazovej dávky. Napriek tomu, že krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia bol stručný a argumentmi žalobkyne sa nezaoberal v rozsahu, ktorý by žalobkyňa subjektívne vnímala ako postačujúci, jasne a zrozumiteľne v bodoch 45. a 46. odôvodnenia uviedol, ktoré závery správnych orgánov považuje za správne a z akých dôvodov dospel k záveru, že žalovaná nie je oprávnená rozhodnúť, či v prípade žalobkyne sa jednalo o pracovný úraz, čím otázku nastolenú sťažovateľkou zodpovedal.

45. V náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 87/2014-43 z 10.09.2014, na ktorý argumentačne poukazovala sťažovateľka, ústavný súd opakovane zdôraznil, že správny orgán pri formulovaní úsudku v rámci predbežnej otázky nemôže konať svojvoľne a aj takýto postup má byť predmetom prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia, k čomu vo veci sťažovateľov nedošlo a pokiaľ skutkové závery vyplývajúce z posúdenia predbežnej otázky sú bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu a v príkrom rozpore s predloženými podkladmi či vykonanými dôkazmi, nemožno hovoriť o zákonomnom rozhodnutí orgánu verejnej správy. Postup najvyššieho súdu pri prieskume rozhodnutia v tejto veci považoval ústavný súd za striktné formálny a ústavne neudržateľný, lebo neposkytol stanoveným spôsobom ochranu právam sťažovateľov, pokiaľ neuznal ich nárok na odškodnenie bez podrobnejšieho rozboru, len s odkazom na uplatnenie nároku podľa § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku. Skonštatoval, že išlo o formálny výkon práva, ktorý je v rozpore s požiadavkami základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé prejednanie veci podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru až do tej miery, že vzbudzuje nedôveru verejnosti v zákonné rozhodovanie všeobecných súdov. Uložil najvyššiemu súdu v ďalšom konaní rešpektovať názor ústavného súdu a preskúmať zákonnosť napadnutých rozhodnutí v širšom rozsahu a súčasne primerane reagovať na námietky sťažovateľov.

46. Práve s poukazom na vyššie uvedený nález ústavného súdu, kasačný súd podrobne preskúmal

samotnú úvahu správneho orgánu vo vzťahu k nastolenej predbežnej otázke, so záverom ktorej sa stotožnil a doplnil ďalšie konkrétne argumenty (najmä v bodoch 32., 33., 35., 36., 37., 39. a 40. odôvodnenia), pre ktoré považuje za daných okolností za neprípustné (neakceptovateľné), aby žalovaná spornosť posúdenia úrazu sťažovateľky odstraňovala v režime úsudku správneho orgánu o predbežnej otázke postupom podľa § 198 ods. 1 vety za bodkočiarkou zákona o sociálnom poistení.

47. Podľa názoru kasačného súdu správne orgány oboch stupňov sa vo svojich rozhodnutiach dostatočne podrobne zaoberali predbežnou otázkou, či povahu úrazu žalobkyne je možné posúdiť v administratívnom konaní a zrozumiteľne a jasne uviedli konkrétne dôvody a vecné argumenty, na základe ktorých s poukazom na príslušné ustanovenia právnych predpisov ako aj rozhodovaciu prax najvyššieho súdu zastávajú názor, že v prípade existencie sporu o povahe úrazu medzi zamestnancom a zamestnávateľom, musí byť táto otázka vyriešená v súdnom konaní. Zdôraznili, že žalobkyňa inak pre žalovanú záväzné vyhlásenie zamestnávateľa o neuznaní úrazu (akútnej bolesti chrbta) za pracovný, napriek tomu, že s týmto nesúhlasila, relevantne nespochybnila, keď odmietla podať určovaciu žalobu a to aj v odvolacom konaní.

48. Situácia v prejednávanej právnej veci nie je analogická situácii v právnej veci, ktorej sa týkal nález Ústavného súdu SR sp.zn. I. ÚS 87/2014-43 z 10.09.2014 ako sa domnieva žalobkyňa. V danom prípade stanovisko (úvahu) správnych orgánov oboch stupňov, že žalovaná nie je v rámci predbežnej otázky oprávnená rozhodovať o tom, čo je a čo nie je pracovný úraz ako aj úvahu o viazanosti žalovanej stanoviskom zamestnávateľa k povahe úrazu (ne/uznanie úrazu za pracovný), krajský súd preskúmal a vyhodnotil tak, že s dôvodmi žalovanej sa stotožnil. Rovnako tak kasačný súd (po preskúmaní správnej úvahy správnych orgánov oboch stupňov ako aj právnych záverov krajského súdu) konštatuje, že správne orgány v danom prípade nekonali svojvoľne v rámci vytvárania si úsudku o predbežnej otázke, keď vychádzajúc z § 227 ods. 3 zákona o sociálnom poistení ako aj z rozsudku najvyššieho súdu sp.zn. 1Sžo/30/2016 dôvodili, že „dôkazné bremeno na preukázanie skutočností rozhodujúcich pre vznik na nárok dávku je na poistencovi“, pričom skonštatovali, že „nie každý úraz, ktorý pracovník utrpí v zamestnaní pri plnení pracovných úloh, možno považovať za pracovný. Keď zamestnávateľ neuznal úraz (akútnu bolesť chrbta) zo dňa 15.01.2016 za pracovný úraz, urobil tak v súlade so Zákonníkom práce, nakoľko žiadateľka nepreukázala, že by dňa 15.01.2016 utrpela pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi úraz a takýto úraz ani bezodkladne neoznámila.“ Žalovaná tiež vyhodnotila, že „žiadateľka nepredložila žiadne nové dôkazy na podporu svojich tvrdení, ktorými by Sociálna poisťovňa, resp. Inšpektorát práce pri vyhotovení dodatku č. 2 už nedisponovali, a ktoré je podľa § 227 ods. 3 zákona o sociálnom poistení povinná predložiť“, vzhľadom k čomu „ústredie nemá dôvod spochybňovať vyhlásenie zamestnávateľa, že úraz (akútna bolesť chrbta) žiadateľky nie je pracovným úrazom“.

49. Záver, ktorý správne orgány prijali, má náležitú oporu v zistenom skutkovom a právnom stave ako aj rozhodovacej praxi najvyššieho súdu (napr. 9Sžo/14/2011, 4Cdo/131/2010, 9Sžo/44/2011). V rozhodnutiach správnych orgánov ani kasačný súd nezahliadol prvky zjavnej svojvoľe napriek tomu, že argumenty žalovanej nepovažoval za relevantné a za určujúce považoval vyhlásenie zamestnávateľa o povahe úrazu zamestnanca. Kasačný súd dodáva, že iný záver, v prípade existencie sporu o povahe úrazu medzi zamestnancom a zamestnávateľom, by viedol k vzniku situácií, kedy by o tej istej udalosti rozhodli rôzne orgány odlišne, pokiaľ by napr. na účely úrazových dávok žalovaná len v rámci predbežnej otázky sama vyhodnotila spornú povahu úrazu odlišne, než by ju určil všeobecný súd v pracovnoprávnom spore o ne/určení úrazu zamestnanca za pracovný. Nemožno predpokladať, že vznik takýchto kolidujúcich situácií by bol zámerom zákonodarcu aj vzhľadom k tomu, že na základe osobitného zákona je to práve zamestnávateľ, kto dáva vyhlásenie o povahe úrazu, ktoré žalovaná nemôže opomenúť alebo ho nerešpektovať. Žalovaná pritom nespochybnila, že odmietla podať žalobu o určenie predmetného úrazu za pracovný, ktorá okolnosť by predstavovala dôvod na prerušenie správneho konania o jej úrazovej dávke až do právoplatného skončenia pracovnoprávneho sporu.

50. Je potrebné tiež pripomenúť, že v správnom súdnictve správne súdy nie sú súdmi skutkovými a rozhodnutia správnych orgánov preskúmajajú z hľadiska ich „zákonosti“, teda, „či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených žalobou rešpektovali príslušné hmotno-právne a procesno-právne predpisy. Inými slovami povedané, treba vziať do úvahy, že správny súd „nie je súdom

skutkovým“, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy.“ (10Sžso/4/2016)

51. Žalovanej nemožno vytknúť ani porušenie zásady tzv. dobrej správy, keďže žiadateľku o dávku riadne informovala o následkoch neuplatnenia jej práva (nárokov) na všeobecnom súde prejednávajúcom pracovnoprávne spory.

52. Nebolo možné vyhovieť ani požiadavke sťažovateľky, aby pre prípad posúdenia jej úrazu ako tzv. „inéu úrazu“, bolo na nárok žalobkyne nazerané cez prizmu ustanovenia § 217 Zákonníka práce tak, aby jej úrazová dávka bola priznaná ako poškodenej aj za iný úraz, ktorý je zamestnávateľ povinný v zmysle § 217 Zákonníka práce odškodniť v rozsahu a spôsobom identickým ako v prípade pracovného úrazu.

53. Kasačný súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľky, že ústavne konformný výklad § 83 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení korešponduje záveru, že poškodeným je okrem v danom ustanovení uvedených kategórií aj zamestnanec, ktorý utrpel tzv. „inú“ ujmu na zdraví. Výklad nastolený žalobkyňou priamo koliduje definíciou poškodeného uvedenej v § 83 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a aj systematickému výkladu, v zmysle ktorého je úrazové poistenie, ako zložka sociálneho poistenia, poistením pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania (§ 2 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení), t.j. nie pre každý prípad poškodenia na zdraví utrpeneho zamestnancom.

54. V uvedenom kontexte poukazuje kasačný súd tiež na ustanovenie § 217 ods. 1 Zákonníka práce, podľa ktorého zamestnávateľ je povinný nahradiť zamestnancovi skutočnú škodu, a to v peniazoch, ak škodu neodstráni uvedením do predchádzajúceho stavu. Ak ide o inú škodu na zdraví ako z dôvodu pracovného úrazu alebo choroby z povolania, platia pre spôsob a rozsah jej náhrady ustanovenia o pracovných úrazoch s tým obmedzením, že jednorazové odškodnenie pozostalým nepatrí.

55. Druhá veta odseku 1 určuje pravidlo, že ak je zamestnanec poškodený na zdraví, ale nie sú naplnené všetky predpoklady založenia zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a pri chorobe z povolania podľa § 195 a nasl. Zákonníka práce, sa na odškodnenia zamestnanca s poškodením zdravia primerane aplikujú ustanovenia o náhrade škody na zdraví s výnimkou jednorazového odškodnenia pozostalým. Toto zákonné ustanovenie zostalo v Zákonníku práce po novele účinné od 1. januára 2004, ktorá zo Zákonníka práce vyňala a zrušila ustanovenia o jednotlivých náhradách ujmy na zdraví.

56. Z uvedeného vyplýva, že náhrady inej škody na zdraví než tej, ktorej dôvodom je pracovný úraz alebo choroba z povolania, sa z úrazového poistenia domáhať nemožno, nakoľko táto plynie zo všeobecnej zodpovednosti zamestnávateľa, ktorá ako celok nie je krytá úrazovým poistením (), o nárokoch z ktorej žalovaná en bloc nerozhoduje (nie je oprávnená rozhodovať).

57. Z vyššie uvedených dôvodov kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobkyne vyhodnotil ako nedôvodnú a podľa § 461 SSP ju zamietol.

58. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP a účastníkom náhradu trov tohto konania nepriznal, keďže žalobkyňa v konaní nebola úspešná a žalovanej právo na náhradu trov v konaní pred správnymi súdmi v zásade neprináleží.

59. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.